

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СЕРОКЛИН ЛЮДМИЛА ВЯЧЕСЛАВІВНА

УДК 351.82:334.723(477)

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНЦЕСІЇ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Запоріжжя – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Міжнародному науково-технічному університеті імені академіка Юрія Бугая, м. Київ.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
МОРОЗОВА Людмила Сергіївна,
Київський національний торговельно-економічний
університет Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
СТРОЙКО Тетяна Володимирівна,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри економіки та менеджменту;

доктор економічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
ШАПОШНИКОВ Костянтин Сергійович,
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Міністерства освіти і науки України, м. Київ,
начальник відділу науково-дослідної роботи
та атестації наукових кадрів.

Захист відбудеться «25» листопада 2021 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.01 у Класичному приватному університеті за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «22» жовтня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. І. Трохимець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Трансформація господарського механізму в Україні зумовила зростання кількості приватних суб'єктів господарювання, перетворення відносин власності, формування на їх основі нового інституційного середовища, яке передбачає вибір способів регулювання майнових відносин у користуванні державним та комунальним майном, пошук ефективних систем управління публічною власністю. Разом з тим з метою забезпечення національних інтересів у стратегічних секторах економіки для окремих об'єктів державної та комунальної власності на законодавчому рівні встановлені обмеження для приватизації, а рівень їх функціонування та розвитку залежить від державного фінансування. Однак обмеженість фінансових можливостей держави та територіальних громад не дає змоги підтримувати такі об'єкти в життєздатному стані та забезпечувати їх своєчасне інноваційне оновлення, що потребує активізації залучення приватного бізнесу до розвитку таких об'єктів у різних секторах національної економіки на умовах концесії.

Законодавчі зміни в регулюванні концесії при управлінні об'єктами державної та комунальної власності не забезпечили достатнього рівня розв'язання суспільних суперечностей з приводу залучення приватного бізнесу до сфери управління публічною власністю, залишились окремі колізії та упущення, які негативно позначаються на подальшому економічному розвитку країни.

Наукову основу теоретичних і практичних засад регулювання відносин партнерства в управлінні об'єктами державної та комунальної власності, зокрема у формі концесій, становлять дослідження таких науковців, як: В. Білошицька, В. Варнавський, Ю. Вдовенко, О. Гальцова, О. Гура, Н. Дутко, Л. Єлісеєва, М. Киртока, А. Клименко, І. Косач, Н. Медведєв, В. Момот, К. Павлюк, С. Пархоменко, О. Перваков, Л. Селіверстова (Морозова), Т. Стройко, К. Шапошников та ін. Основні причини, які спонукають органи влади до співпраці з бізнесом з огляду на обмеженість бюджетних коштів, зокрема й у контексті безпекових питань розвитку національної економіки, розкрито в працях таких учених, як: С. Грищенко, С. Захарін, М. Зось-Кіор, В. Маргасова, І. Нейкова, О. Покатаєва, О. Скидан, О. Трохимець, О. Цогла, А. Яценко та ін.

Відаючи належне науковим здобуткам дослідників щодо висвітлення проблематики державного регулювання партнерства у сфері управління державним та комунальним майном, варто відзначити необхідність розробки науково-методичних засад регулювання партнерських відносин між основними суб'єктами господарювання державного та приватного секторів, сформованих на засадах концесії. Поставлене наукове завдання зумовлює необхідність поглиблення теоретичного вивчення економічної природи концесійних відносин, виявлення особливостей та обґрунтування доцільності реалізації концесії, її державного регулювання в національній економіці з урахуванням перспектив імплементації світового досвіду, що в сукупності свідчить про актуальність та практичну значущість теми дисертаційної роботи, зумовило вибір її мети й завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая за темами: «Підвищення ефективності структури економічних систем на різних рівнях функціонування» (ДР № 0118U001589), де авторкою розвинуті науково-практичні засади вдосконалення відповідних важелів, методів і механізмів регулювання концесійних відносин у сучасних економічних умовах розвитку України; «Тренди модернізації систем управління економікою» (ДР № 0118U001636), де здобувачкою висвітлено сучасні тенденції галузевої специфіки реалізації концесій у національній системі господарювання.

Мета й завдання дослідження. *Метою дослідження* є поглиблення теоретичних положень та розроблення науково-методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення державного регулювання розвитку концесійних відносин в Україні для створення передумов забезпечення їх дієвості в сучасних умовах розвитку.

Для досягнення цієї мети поставлено такі *завдання*:

- розвинути наукові погляди на сутність концесії та виявити її характерні ознаки для розмежування з іншими формами державно-приватного партнерства;
- розкрити та уточнити зміст практичного механізму концесії та особливості формування середовища її регулювання в системі державного регулювання національної економіки;
- здійснити аналіз галузевої специфіки здійснення концесійної діяльності в Україні;
- узагальнити світовий досвід застосування інструментів регулювання концесії та систематизувати нормативно-правове забезпечення регулювання концесії в національній економіці;
- розробити пропозиції щодо формування моделі оцінювання доцільності концесії з позицій державного партнера;
- удосконалити інструментарій застосування економічних стимулів регулювання концесійних відносин в національному господарстві.

Об'єкт дослідження – процеси державного регулювання концесії в національній економіці.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, науково-методичних та прикладних аспектів державного регулювання концесії в розвитку національної економіки.

Методи дослідження. При виконанні дисертації використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що дало змогу реалізувати концептуальну єдність дослідження, досягти його мету та вирішити поставлені завдання, зокрема: *наукової абстракції, структурний та діалектичний* – для вивчення змістовних характеристик та понятійно-категоріального апарату (підрозділи 1.1–1.3, 2.1, 3.1); *аналізу та синтезу, структурно-логічний* – для узагальнення наукових підходів до застосування інструментів державного регулювання концесії (підрозділи 2.2, 2.3); *логічного узагальнення, економіко-математичний* – для формування підходів до методичного апарату оцінювання

доцільності концесії (підрозділи 3.2, 3.3); *графічний та графоаналітичний* – для обробки й візуалізації статистичних даних у таблицях і рисунках (підрозділи 2.1–2.3, 3.3); *наукової абстракції* – для обґрунтування пропозицій практичного спрямування щодо підходів до регулюючих змін у посиленні розвитку концесії в національній економіці (підрозділи 2.3, 3.1–3.3). При проведенні розрахунків, побудови графічних елементів використано MS Excel.

Інформаційну, статистичну та фактологічну основу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, наукові праці українських і зарубіжних учених, статистичні й звітні дані Державної служби статистики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства інфраструктури України, Фонду держмайна України, аналітичні матеріали та звітні дані міжнародних організацій, зокрема Світового банку, МВФ, UNCTAD тощо. У роботі використано інформацію з мережі Інтернет, особисті аналітичні викладення та розрахунки автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад, науково-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення державного регулювання розвитку концесійних відносин в Україні. До найвагоміших результатів дослідження, які характеризують наукову новизну роботи, належать такі:

удосконалено:

– наукові положення державного регулювання щодо формування практичного механізму концесії, які, на відміну від наявних варіантів такого регулювання, передбачають трансформацію уявлення про сутнісне наповнення концесійної діяльності через виділення її основних функцій (організаційно-розпорядчої, інтеграційної, захисної та відтворювальної), що дає змогу нівелювати головну суперечність партнерства між державним та приватним секторами стосовно реалізації виключних прав на використання об'єктів державної та комунальної власності;

– науково-практичний підхід до удосконалення інструментів державного регулювання концесії за рахунок економіко-математичного обґрунтування доцільності здійснення концесійної діяльності, що відрізняється від існуючих підходів одночасним розглядом доцільності передачі об'єкту у концесію приватним партнером (рівень інвестиційної привабливості), державним партнером (рівень загальноекономічних цілей) та загальної доцільності концесії відповідного об'єкту (рівень національних інтересів). Це дало змогу обґрунтувати конфігурацію відповідних заходів стимулювання концесійної діяльності для розвитку національного господарства;

– науково-методичний підхід до обґрунтування рішень регуляторної дії з підтримки чи обмеження концесії залежно від результатів, які очікуються для економіки, що репрезентований моделлю оцінювання доцільності концесії. На відміну від існуючих підходів, авторські пропозиції передбачають зміну підходу до оцінювання доцільності концесії з позицій паралельного розгляду національних інтересів, за одночасного врахування поведінкових аспектів учасників у здійсненні концесійної діяльності. Такий підхід дає змогу враховувати три

ключові аспекти: інвестиційна привабливість об'єкту; синергія та супровідні до неї ефекти синергії від організації взаємодії учасників концесії; ефекти стримання, які у сукупності реалізують відповідні запобіжники зловживання своїми можливостями будь-яким з учасників впродовж терміну дії концесії;

отримали подальший розвиток:

– науково-прикладні рекомендації щодо удосконалення державного регулювання концесії в частині виокремлення проблем економічного та організаційно-правового характеру щодо стримування розвитку концесійної діяльності, які потребують регулюючого впливу. На відміну від вже відомих поглядів, конкретизація ключових проблем визначатиме загальний напрям регулюючого впливу в налагодженні партнерських відносин між державою та приватним бізнесом, що сприятиме комплексному вирішенню завдання підвищення результативності державного регулювання концесії та створення належних умов для забезпечення ефективності використання об'єктів державної та комунальної власності за умов співпраці між державним та приватним партнерами в інтересах розвитку країни;

– понятійне поле дослідження державного регулювання концесії у частині авторського уточнення змісту поняття «концесія», який, на відміну від усталених, ґрунтується на застосуванні діяльнісного підходу, що базується на реалізації партнерських відносин між представниками державного (публічного) та приватного секторів національного господарства. Авторська інтерпретація сприяє формуванню інтелектуального підґрунтя для відмежування концесії з-поміж інших доступних варіантів співпраці приватного бізнесу та держави та дає змогу забезпечувати підвищення результативності державного регулювання за рахунок узгодження суспільних та індивідуальних інтересів, зі збереженням власності на відповідні об'єкти, передані у концесію державою з передачею ризиків підприємницької діяльності приватному партнеру;

– науково-прикладне обґрунтування пропозицій щодо активізації концесійної діяльності методами та інструментами державного регулювання, орієнтованих на забезпечення узгодженої взаємодії між партнерами щодо управлінського впливу на об'єкти концесії. На відміну від відомих наукових позицій, запропоноване екстраполює концептуальні засади управління на середовище, в якому провадиться концесійна діяльність, що дає змогу виділяти в ньому два середовища регулювання: зовнішнє та внутрішнє, а також за напрямом регулятивних дій щодо концесії поділяти чинники на стимулюючі та обмежуючі.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені в дисертації положення є основою для подальших досліджень, поглиблення теоретичних узагальнень і розроблення сукупності заходів з регулювання розвитку концесії в Україні. Запропоновані результати дослідження пройшли апробацію у ПрАТ «Пологівський олійноекстрактний завод» – у частині вдосконалення науково-практичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості потенційних об'єктів концесії на предмет урахування національних інтересів та збалансування ризиків основних партнерів у ході укладення концесійного договору, що апробовані з позицій виявлення потенційних можливостей

запобігання проявам ризиків і внутрішніх зловживань (довідка № 878/1/04 від 21.05.2021); КС «Освіта» Київського національного університету імені Тараса Шевченка – при підготовці методичних обґрунтувань складу можливих учасників практичного провадження концесійного договору, формування пропозицій стосовно ідентифікації ризиків концесії, вибору оптимальних заходів запобігання їх прояву за умов участі кредитора та його відповідальності (довідка № 22/11/19/5 від 22.11.2019).

Теоретичні положення та практичні результати дисертації впроваджені в науковій діяльності Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая – у частині розвитку науково-практичних засад удосконалення відповідних важелів, методів і механізмів державного регулювання розвитку концесій, виявлення та нейтралізації деструктивних аспектів появи та розподілу ризиків партнерів концесійного договору в частині економічного обґрунтування переваг застосування концесії як однієї з форм державно-приватного партнерства для розвитку національної економіки (довідка № 02/00245-а від 20.05.2020).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним дослідженням, що виконане авторкою особисто. Запропоновані авторські підходи, обґрунтовані пропозиції, які містить робота та які виносяться на захист, одержані авторкою особисто й викладені в опублікованих працях. У дисертації застосовано лише ті ідеї та положення, які є особистим творчим злобутком дисертантки.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й висновки дисертації доповідались, обговорювались і отримали схвальну оцінку на міжнародних наукових конференціях, серед яких: «Corporate Governance: Strategies, Processes, Technology» (м. Каунас, 2017 р.); «From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area» (м. Рига, 2018 р.); «The Modern Economic Research: Theory, Methodology, Practice» (м. Кельці, 2019 р.); «Economy and Human-Centrism: the Modern Foundation for Human Development» (м. Лейпциг, 2020 р.); «Development of socio-economic systems in a global network environment» (м. Ле-Ман, 2021 р.).

Публікації. Основні положення, висновки й результати дослідження висвітлено в 11 наукових публікаціях, з яких: 1 – стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні, 5 – статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 5 – праці апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 4,32 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (до першого розділу – 106 найменувань, до другого – 62, до третього – 38), десяти додатків. Загальний обсяг дисертації становить 254 сторінки, з них основний текст – 168 сторінок, анотація – 12 сторінок, перелік використаних джерел – 22 сторінки, додатки – 52 сторінки. У тексті дисертації розміщено 20 таблиць, 19 рисунків на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації; розкрито її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету й завдання, об'єкт та предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію та публікації.

У *першому розділі* – **«Теоретичні засади регулювання концесійних процесів»** – узагальнено наукові підходи до розкриття економічної сутності концесії; висвітлено науково-практичні засади реалізації механізму концесії в системі державного регулювання національної економіки; поглиблено наукове обґрунтування середовища регулювання процесів концесії в національній економіці.

Встановлено, що можливості виокремлення ознак концесії як однієї з форм державно-приватного партнерства в контексті державного регулювання пов'язані з розмежуванням практичної реалізації партнерських відносин, які запроваджуються через: договори про концесії; управління майном; спільну діяльність тощо, що містять елементи різних договорів (змішаний договір). Обґрунтовано, що таке розмежування понять з економічного погляду нівелюватиме суттєві практичні складності не лише в розумінні суті, а й у практичному втіленні концесії в національній економіці. Доведено, що сформована в суспільстві негативна позиція щодо концесії зумовлена понятійною неоднозначністю реалізації проєктів ДПП. Саме тому реальних проєктів ДПП у національній економіці небагато, порівняно зі світовим досвідом.

Аналіз основних поглядів на роль концесії в національній економіці дав змогу зробити висновок, що підходи до результатів взаємодії державного сектору та приватного бізнесу відрізняються з позицій інтересів учасників. Так, інтереси державних органів влади зосереджені на зменшенні бюджетного навантаження шляхом реалізації такої взаємодії та перекладання витрат на реалізацію соціальних і інфраструктурних проєктів на приватний бізнес. Своєю чергою, представники бізнесу прагнуть отримати доступ до найбільш привабливих об'єктів державної та комунальної власності разом з низкою преференцій від держави та вигідні умови ведення самого бізнесу. Обґрунтовано, що збалансування інтересів учасників у контексті забезпечення національних інтересів розвитку робить концесію взаємовигідною формою партнерства.

Узагальнення відомих трактувань поняття «концесія» дало змогу з позицій державного регулювання такої діяльності виділити основні напрями в дослідженні цього економічного явища: правовий (сукупність правовідносин), інвестиційний (інструмент залучення інвестицій), організаційно-управлінський (спосіб реалізації договірних умов взаємодії між учасниками) – та встановити його ключові параметри: через правовідносини, договірний характер організації взаємодії, залучення приватних інвестицій.

Запропоновано авторське трактування концесії як особливого виду економічної діяльності та специфічного варіанта взаємовідносин, що базується на реалізації партнерських відносин між представниками державного (публічного) та

приватного секторів національного господарства, які складаються між ними для повнішого залучення й ефективного використання різноманітних ресурсів, зокрема економічних, фінансових, інтелектуальних, для створення належної фундаментальної основи оновлення наявних державних чи комунальних активів та підвищення ефективності їх використання з метою вирішення економічних проблем розвитку країни. Головною специфікою при налагодженні взаємодії в умовах концесії є загальні умови управління відповідними об'єктами державної та комунальної власності в країні щодо їх створення, володіння, використання, а також реалізації прав власності на них і розпорядження ними з метою узгодження суспільних та індивідуальних інтересів. Основним орієнтиром зазначеного процесу слугує збереження власності на відповідні об'єкти, передані в концесію, за державним партнером з перекладанням ризиків підприємницької діяльності на приватного партнера.

Доведено доцільність розгляду концесії з позицій її інвестиційного характеру для обґрунтування основних заходів регулювання концесійної діяльності й досягнення цілей розвитку національної економіки. Такий підхід дає змогу повніше розкрити сутність та будову механізму концесії, визначити на рівні практичного досвіду формування інвестиційної привабливості відповідних об'єктів концесії, а відтак і мотивації концесіонера в отриманні таких об'єктів у концесію.

Обґрунтовано, що державний вплив на реалізацію концесії полягає в поглибленні розуміння суті концесії та розкритті практичного механізму реалізації концесії через її функції в економіці шляхом провадження конкретних дій щодо відповідного об'єкта (відтворювальної, організаційно-розпорядчої, захисної, інтеграційної). Відтворювальна функція пов'язана із сукупністю різноманітних форм розподілу економічних ресурсів між державним та приватним секторами економіки в ході реалізації концесії. Організаційно-розпорядча – з вибором відповідного об'єкта для концесії та формування дій з управління цим об'єктом. З позицій спроможності в ході концесії забезпечувати збереження прав власності на передані об'єкти, а також створені в період дії концесійного договору нові об'єкти реалізується захисна функція концесії. Практична реалізація цієї функції пов'язана з можливістю визначення «запобіжників» у договорі концесії, що сприятиме розвитку країни, її національній безпеці. Налагодження інтеграційних відносин між основними учасниками дає змогу забезпечити збалансування інтересів її основних суб'єктів.

Доведено, що держава зберігає вагоме місце у формуванні та реалізації відносин концесії через практичний механізм концесії, який відображає сукупність економічних відносин, пов'язаних з рухом інвестицій, що залучаються в проєкт концесії, супроводжується взаємозв'язком кількісних і якісних змін стосовно створення, володіння та управління відповідними об'єктами внаслідок виконання концесією своїх функцій. У сучасних реаліях налагодження взаємовідносин партнерства між бізнесом та державою й ефективність такого партнерства за умов концесії залежать від рівня її державного регулювання. Інвестиційний характер концесії зумовлює орієнтування регулюючого впливу держави на формування сприятливих умов інвестування у створення та експлуатацію об'єктів концесії як

для українських, так і для іноземних учасників. Доведено, що особливістю державного регулювання концесії є забезпечення узгодженої взаємодії між партнерами щодо управлінського впливу на об'єкти концесії через формування відповідного середовища регулювання концесійної діяльності (рис. 1).

Рис. 1. Сутність та структура середовища регулювання концесійної діяльності (систематизовано авторкою)

Під середовищем регулювання концесійної діяльності запропоновано розуміти сукупність відповідних чинників, які впливають на реалізацію взаємовідносин між учасниками концесії в практиці створення чи володіння об'єктами державної й комунальної власності. Екстраполяція базових засад управління на середовище концесії дає змогу виділити в ньому дві основні складові: зовнішню та внутрішню. Обґрунтовано, що середовище регулювання концесії доцільно розглядати через сукупність відповідних норм і правил поведінки всіх учасників цього процесу. Такий авторський погляд на практичну спрямованість регулювання концесії зумовив розмежування чинників середовища регулювання за напрямом регулятивних дій: стимулюючі (стимулювання потенційних позитивних результатів) та обмежуючі (запобігання потенційним негативним наслідкам і їх обмеження). Усе це безпосередньо доводить важливість та доцільність своєчасного виявлення потенційних наслідків концесії й застосування на цій основі обмежувальних чи стимулюючих заходів регулювання та контролю за цілями приватного партнера в інтересах розвитку національного господарства.

У другому розділі – «Аналіз забезпечення регулювання розвитку концесії» – визначено галузеву специфіку реалізації договорів концесії в Україні; розкрито переваги та можливі ризикові аспекти застосування цієї форми відносин, враховуючи світовий досвід регулювання концесійної діяльності та правові аспекти її регулювання в національній економіці.

Визначено, що для сучасного трансформаційного періоду в Україні важливим є забезпечення ефективності використання наявних у країні об'єктів державної та комунальної власності для розвитку країни. Встановлено, що в цілому в економіці України протягом 2013–2020 рр., за даними оцінювання ефективності управління об'єктами державної та комунальної власності, лише четверта частина всіх суб'єктів оцінена «позитивно», а решта – «негативно» та «задовільно». Виявлено, що протягом 2013–2020 рр. із загальної кількості об'єктів господарювання державної власності працюючих лише половина, з яких прибутково працюють у середньому 60%. Значна кількість об'єктів державної власності або не працює, або щодо їх діяльності взагалі відсутня інформація (табл. 1).

Таблиця 1

Результати єдиного моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності за період 2013–2020 рр.

Рік	Загальна кількість суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління, од.	Суб'єктів господарювання, %			
		з них:			
		працюючі	прибуткові – з числа працюючих	непрацюючі	інформація відсутня
2013 (без АР Крим та Донецької ОДА)	3 632	58,1	63,4	27,7	14,3
2016 (без Держсільгоспінспекції України, Держпідприємство, Укртрансбуд, Луганська ОДА)	3 435	51,5	66,9	37,9	10,6
2017 (без Держсільгоспінспекції України, Держпідприємство, Укртрансбуд, Луганська ОДА)	3 385	47,8	72,6	39,9	12,3
2019 (без Верховний суд України, Держпідприємство, Луганська ОДА)	3 293	46,6	69,3	41,5	11,9
9 місяців 2020 (без Мінреінтеграції, Верховний суд України, Волинська ОДА, Житомирська ОДА, Луганська ОДА)	3 348	44,2	57,5	45,4	10,5

Джерело: узагальнено авторкою за даними моніторингу Департаменту управління державної власності Мінекономіки України.

Аналіз засвідчив, що потенційно прибуткові активи державної та комунальної власності розцінюються часто тягарем, що звужує можливості їх

використання для розвитку національної економіки, оскільки вимагає витрат на відновлення, спрямування інвестицій у зміну технологій. За такого варіанта обґрунтовано, що активне впровадження концесії щодо таких об'єктів сприятиме збільшенню їх ринкової вартості та ефективності використання.

Встановлено відсутність цілісної системи управління об'єктами державної власності, що спричиняє неефективне використання наявних потенційно прибуткових об'єктів з користю для економіки та суспільства, часто необґрунтовані рішення про їх приватизацію, оренду, передачу об'єктів приватним особам тощо для вирішення питання про їх збереження та мінімізацію видатків бюджету на їх утримання, що й сформувало упереджену суспільну думку щодо концесії.

Доведено, що вибір об'єкта концесії залежить від можливості отримання виключних прав на надання відповідних послуг, які здебільшого реалізуються в монопольних умовах, і це посилює важливість прийняття рішень щодо концесії відповідних об'єктів на основі оцінювання їх інвестиційної привабливості та національної значущості, що враховує фактичний стан об'єктів з огляду на їх можливе використання в економічному процесі.

Проведений аналіз практики застосування концесії підтверджує її незначне поширення в національній економіці та зосередження у виключних видах економічної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл чинних договорів про концесію за видами економічної діяльності в Реєстрі концесійних договорів

Вид економічної діяльності	Кількість чинних договорів у Реєстрі	Державне / комунальне майно	Термін, на який укладено концесійний договір
Будівництво	1	комунальне майно	на 12 років з 2008 р.
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	119	комунальне майно	від 10 до 50 років, починаючи з 2009 р.
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	2	державне майно	на 49 років з 2011 р.
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2	1 державне / 1 комунальне майно	на 49 років з 2009 та 2012 рр.
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	7	3 державне / 14 комунальне майно	на 49 років з 2004 р., на 40 років з 2014 р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1	комунальне майно	на 15 років з 2014 р.
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3	комунальне майно	на 49 років з 2008 р.

Джерело: систематизовано авторкою.

З 2000 р. Реєстр містить 8 договорів на концесію об'єктів державного майна, 136 договорів – комунального, з яких 109 (75,7%) стосуються збору,

транспортування та утилізації твердих побутових відходів. Як засвідчили дані аналізу, серед основних сучасних тенденцій розвитку концесій в Україні є недосконалість оцінювання результатів відбору об'єктів та можливих загальноекономічних ефектів від упровадження, незначна популярність практичної реалізації цієї форми ДПП (18% від загальної кількості чинних угод у формі ДПП) унаслідок певного нерозуміння її сутності й можливостей використання щодо об'єктів державної та комунальної власності.

Актуалізовано, що інтерес до концесії як механізму залучення приватного капіталу до проєктів економічного розвитку отримав новий імпульс завдяки успішним пілотним проєктам на передачу в концесію морських портів ДП «Херсонський морський торговельний порт» (залучення до 300,0 млн грн інвестиційних коштів у розвиток морського порту Херсон; передбачена сплата концесійних платежів на щорічній основі в сумі не менше ніж 12,0 млн грн, включаючи індексації, а також передбачає 7% від чистого доходу концесіонера; залучення на розвиток інфраструктури у м. Херсон до 18,0 млн грн) та ДП «СК» «Ольвія» у 2019 р. (залучення для розвитку порту до 3,4 млрд грн прямих іноземних інвестицій; сплата концесійних платежів розміром не менше ніж 82,0 млн грн, враховуючи індексації, сплата 0,75% від чистого доходу концесіонера; додаткове залучення 80,0 млн грн на будівництво у м. Миколаєві нових об'єктів інфраструктури).

За результатами узагальнення світового досвіду реалізації концесії та забезпечення концесійної діяльності з позицій зміни законодавчого поля її регулювання, напрямами регуляторного впливу для України визначено такі: відмежування концесійної діяльності від інших форм приватно-публічного партнерства на практиці в чітко визначених законодавством межах; чітке визначення об'єктів концесійної діяльності; уніфікація процедури ініціювання концесійного проєкту; підвищення якості підготовки та структурування концесійних проєктів; запровадження прозорої, чіткої конкурсної процедури для вибору концесіонера; врегулювання законодавчого поля концесійної діяльності із суміжними законодавчими актами; деталізація процедури реалізації концесійних відносин; підвищення рівня зрозумілості та прозорості законодавчого регулювання концесії; розширення можливостей регуляторного впливу та запровадження більш чітких засобів у держави чи органів місцевого самоврядування при здійсненні контролю, нагляду й моніторингу реалізації договору концесії за одночасної мінімізації тиску на концесіонера; державні гарантії та підтримка для концесіонера з дотриманням інтересів розвитку країни і її безпеки.

Обґрунтовано, що законодавчі вимоги до практичного використання концесії засвідчують достатній потенціал у країні для розвитку концесії, але вимагають удосконалення окремих напрямів регулювання, орієнтованих на нівелювання ризиків і збалансування інтересів державних та приватних учасників концесії.

У *третьому розділі* – **«Напрями регулюючих змін для розвитку концесійної діяльності в національній економіці»** – подано основні практичні рекомендації щодо вдосконалення регулювання впровадження концесії з позицій національних інтересів, конкретизацію пропозицій до формування моделі

оцінювання її доцільності з позицій державного партнера, аргументування запровадження економічних стимулів регулювання концесійних відносин у національному господарстві.

Обґрунтовано важливість регулювання концесійної діяльності з позицій балансування інтересів приватних та державних учасників щодо користування відповідними виключними правами, які отримує приватний партнер на державне майно, пов'язане з реалізацією державних функцій, і надання споживачам суспільно важливих послуг чи на монопольних умовах. Реалізація захисної функції концесії долає головну суперечність державно-приватного партнерства, нівелюючи можливий негативний вплив мотивів приватного бізнесу скористатися монопольним становищем та отримувати протягом дії концесійного договору монопольно високий прибуток, впливаючи на загальноекономічні процеси.

Запропоновано виділення двох груп проблем стримування розвитку концесійної діяльності, які потребують регулюючого впливу: проблеми економічного характеру (обмеженість бюджету відповідного рівня, складність доступу до кредитних ресурсів, високі процентні ставки за кредитними ресурсами), проблеми організаційно-правового характеру (відсутність послідовної державної політики та низький рівень інституційної спроможності державних (місцевих) органів і приватного сектору щодо концесії, існування прогалин та недосконалостей нормативно-правового регулювання концесійної діяльності, відсутність ефективних методів державної підтримки концесійних відносин, непрозорість тарифного регулювання, застарілість об'єктів інфраструктури та значний рівень фізичного й морального старіння основних активів державної/комунальної власності).

Дослідження концесії з позицій доцільності її здійснення для розвитку національної економіки запропоновано проводити з погляду національних інтересів та поведінкових аспектів діяльності кожного учасника. Виділено три ключові аспекти: інвестиційна привабливість об'єкта (регулюючий вплив, орієнтований на вибір об'єкта), що визначає сукупність мотивів і сподівань приватного партнера; синергія та супровідні ефекти синергії від організації взаємодії учасників концесії, які спроможні отримати партнери; ефекти стримування, які реалізують відповідні запобіжники зловживання своїми можливостями будь-яким учасником упродовж терміну дії концесії.

Для оцінювання інвестиційної привабливості об'єкта та доцільності концесії розроблено інструментарій обґрунтування державницьких рішень про надання підтримки чи стримування концесії (рис. 2) залежно від очікуваних результатів для розвитку економіки. Запропонована модель оцінювання доцільності концесії містить такі послідовні кроки:

1) ідентифікація внутрішніх можливостей об'єкта концесії:

– оцінювання інвестиційної привабливості об'єкта для концесіонера (I^m):

$$I^m = \sum_{i=1}^n w_i \times \tilde{x}_i; i = 1 \dots n; I^m \geq 0, \quad (1)$$

де w_i – вага i -го показника; \tilde{x}_i – нормоване значення i -го показника із сукупності.

Рис. 2. Візуалізація основних завдань регулюючого впливу на концесійні відносини в інтересах розвитку національної економіки (запропоновано авторкою)

– оцінювання доцільності передачі об'єкта в концесію з позицій державного партнера ($I^{дп}$):

$$I^{дп} = \sum_{i=1}^S v_i P_i = V_1 \times P_1 + V_2 \times P_2 + \dots + V_n \times P_n, \quad (2)$$

де $v_i (i \in \overline{1, n})$ – вагові коефіцієнти критеріїв, що належать до множини K_{prim} , причому $P_i = p_i$, якщо $i \in I^{max}$, і $P_i = 1 - p_i$, якщо $i \in I^{min}$, де I^{max} , I^{min} – відповідно

множини індексів критеріїв із зростаючою та спадною цільовою функцією, $0 \leq p_i \leq 1$;

2) визначення експертами важливості та вагових коефіцієнтів для отримання очікуваних результатів від взаємодії учасників при реалізації проєкту концесії;

3) обчислення узагальненого показника «доцільності концесії» ($K^{\partial k}$):

$$K^{\partial k} = \sqrt{I^{mn} \times I^{\partial n}}; K^{\partial k} \geq 0. \quad (3)$$

Авторське бачення полягає в тому, що основні інструменти та конкретні заходи з регулювання концесійної діяльності мають бути реалізовані щодо контролю за основними супутніми процесами, орієнтуючись на стимулювання співпраці та обмеження зловживань будь-яким з учасників концесії, базуючись на оцінюванні доцільності проєкту концесії кожним з партнерів, оцінювання рівня ризиків від передачі об'єктів у концесію, формування варіативності заходів для рішень щодо застосування концесії.

Вибір відповідних заходів стимулювання концесійної діяльності має здійснюватися з метою не лише передачі виключних прав приватному партнеру на задоволення суспільно значущого попиту споживачів відповідними послугами, можливостей отримання надприбутків від користування об'єктом стратегічного значення, а й недопущення зловживання цими правами та покриття власних інвестицій бюджетними коштами за отримання державної підтримки в різних доступних йому за законом формах.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано вирішення важливого наукового завдання поглиблення теоретичних положень та розроблення науково-методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення державного регулювання розвитку концесійних відносин в Україні. Отримані наукові результати дали змогу сформулювати наступні науково-методичні та практичні висновки:

1. Емпірично доведено та підтверджено, що в сучасних умовах, які склалися в національній економіці, нагальною потребою є формування нових підходів до налагодження партнерських відносин між державним та приватним секторами економіки, а також державного регулювання такого партнерства. Досліджені наукові засади дали змогу з'ясувати сутнісні ознаки партнерських відносин, форми їх реалізації, виявити природу та переваги концесії у напрямі подолання існуючих суперечностей використання об'єктів державної та комунальної власності. Це дало змогу поглибити розуміння сутності концесії як особливого виду економічної діяльності та специфічного варіанту взаємовідносин, що базується на реалізації партнерських відносин між представниками державного (публічного) та приватного секторів національного господарства, які складаються між ними з метою залучення ресурсів (фінансових, інтелектуальних та ін.) задля створення належної фундаментальної основи оновлення та підвищення

ефективності використання наявних державних та комунальних активів в економіці.

2. У процесі узагальнення наукових підходів до здійснення державного регулювання концесії уточнено зміст та визначено, з позицій інвестиційного характеру, сутність практичного механізму її здійснення, що реалізується в економічному розвитку шляхом провадження конкретних дій щодо відповідного об'єкту державної чи комунальної власності через виконання низки основних функцій (організаційно-розпорядчої, інтеграційної, захисної та відтворювальної). Такий авторський підхід дав змогу розкрити особливості формування середовища регулювання концесійних відносин в системі державного регулювання національної економіки, що орієнтовані на створення сприятливих умов інвестування створення та експлуатації об'єктів концесії як для українських, так і для іноземних учасників, забезпечення узгодженої взаємодії між партнерами щодо управлінського впливу на об'єкти концесії.

3. Аналіз галузевої специфіки здійснення концесійної діяльності в Україні дав змогу встановити відсутність чіткої галузевої прив'язки у реалізації проєктів концесії. Виявлено, що концесії мало поширені у національній практиці та складають лише 18 % від загальної кількості чинних угод ДПП. З 2000 року в Україні зареєстровано 8 договорів концесії на об'єкти державного майна (2 припинено), 136 – на об'єкти комунального майна (7 припинено), з них 109 в реєстрі (діючих 107 договорів). Встановлено, що на вибір об'єкту концесії впливають можливості отримання виключних прав на надання відповідних послуг, які здебільшого реалізуються в монопольних умовах, що і вимагає заходів регулювання, орієнтованих на захист національних інтересів.

4. За результатами здійснення теоретичного узагальнення світового досвіду застосування інструментів регулювання концесії у роботі визначені напрями його імплементації в Україні, що потребують подальших законодавчих удосконалень: практичне відмежування концесійної діяльності від інших форм приватно-публічного партнерства у чітко визначених законодавством межах; чітке визначення об'єктів концесійної діяльності; уніфікація процедури ініціювання концесійного проєкту; підвищення якості підготовки та структурування концесійних проєктів; запровадження прозорості, чіткої конкурсної процедури для вибору концесіонера; врегулювання законодавчого поля концесійної діяльності з суміжними законодавчими актами; державні гарантії та підтримка для концесіонера з дотриманням інтересів розвитку країни та її безпеки. Виявлено, що для активізації концесії в Україні потрібне розширення можливостей регулюючого впливу та запровадження більш чітких засобів у держави чи органів місцевого самоврядування при здійсненні контролю, нагляду і моніторингу реалізації договору концесії за одночасної мінімізації тиску на концесіонера.

5. Практична реалізація науково-методичних підходів до регулювання концесії у цілях розвитку національного господарства вимагає розроблення сукупності пропозицій та заходів такого регулювання. У роботі запропонована модель оцінювання доцільності концесії з позицій державного партнера, яка передбачає покращення якості надання послуг та ефективності планування

розвитку шляхом здійснення багатоваріантних розрахунків; врахування ендогенних та екзогенних факторів щодо впливу на досягнення цілей концесії.

6. Удосконалено інструментарій застосування економічних стимулів регулювання концесійних відносин в національному господарстві. Для посилення обґрунтованості рішень про надання підтримки чи стримування концесії у дисертації запропоновано розробку відповідного методичного інструментарію залежно від очікуваних результатів для розвитку економіки на основі обчислення узагальненого показника «доцільності концесії» (K^{dk}). Вибір відповідних заходів стимулювання концесійної діяльності пропонується здійснювати з урахуванням передання виключних прав приватному партнеру на задоволення суспільно значущого попиту споживачів відповідними послугами, можливостей отримання надприбутків від користування об'єктом стратегічного значення, недопущення зловживання цими правами та покриття власних інвестицій бюджетними коштами за умов отримання державної підтримки у різних формах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні

1. Seroklyn L. Prospects for implementing of partnership relations regulation in Ukraine. *European Journal Of Accounting, Finance & Business*. 2021. Issue 25. Volume XV. URL: <http://www.accounting-management.ro/index.php?page=showcontent&issue=25&year=2021> [*Index Copernicus*]. (0,68 друк. арк.)

Статті в наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз

2. Сероклин Л. В. Законодавче забезпечення практичної реалізації відносин концесії в Україні. *Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал*. 2021. Вип. 54. С. 146–151. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/25.pdf [*Index Copernicus, фахове видання*]. (0,51 друк. арк.)

3. Сероклин Л. В. Реалізація партнерських відносин в договорах концесії в умовах відновлення економіки України. *Науковий вісник Полісся*. 2020. Вип. 2 (21). С. 163–169. [*Index Copernicus, фахове видання*]. (0,55 друк. арк.)

4. Сероклин Л. В. Середовище регулювання концесійної діяльності в національній економіці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 25. Ч. 1. С. 175–178. [*Index Copernicus, фахове видання*]. (0,46 друк. арк.)

5. Сероклин Л. В. Світовий досвід регулювання концесії та перспективи для України. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 4 (47). С. 199–203. [*Index Copernicus, фахове видання*]. (0,58 друк. арк.)

6. Сероклин Л. В. Параметричні виміри концесійної діяльності в умовах сучасної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 15. С. 298–302. [*Index Copernicus, фахове видання*]. (0,58 друк. арк.)

Публікації за матеріалами наукових конференцій

7. Сероклин Л. В. Середовище ризиків реалізації партнерства бізнесу та влади у формі концесії в національних умовах розвитку. *Development of socio-*

economic systems in a global network environment : proceedings of the II International scientific conference. Le Mans, France, May 21-22, 2021. Le Mans, 2021. P. 23–26. (0,2 друк. арк.)

8. Сероклин Л. В. Тенденції здійснення концесійної діяльності в національній економіці. *Economy and Human-Centrism: the Modern Foundation for Human Development* : proceedings of the International scientific conference. Leipzig, Germany, April 24th, 2020. Leipzig, 2020. P. 47–52. (0,2 друк. арк.)

9. Сероклин Л. В. Договірні елементи формування концесійних взаємовідносин між учасниками приватного та державного секторів. *The Modern Economic Research: Theory, Methodology, Practice* : proceedings of the II International Scientific Conference. Kielce, Poland, September 27th, 2019. Kielce, 2019. P. 67–70. (0,23 друк. арк.)

10. Сероклин Л. В. Стратегічні напрями регулювання концесії в цілях розвитку економіки України. *From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area* : proceedings of the International Scientific Conference. Riga, Latvia, August 24th, 2018. Riga, 2018. P. 30–31. (0,18 друк. арк.)

11. Сероклин Л. В. Переваги та ризикові аспекти практичного втілення партнерства між бізнесом та владою в угодах концесії. *Corporate Governance: Strategies, Processes, Technology* : proceedings of the International Scientific Conference. Kaunas, Lithuania, October 20th, 2017. Kaunas, 2017. P. 74–76. (0,15 друк. арк.)

АНОТАЦІЯ

Сероклин Л. В. Державне регулювання концесії в національній економіці. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2021.

Дисертацію присвячено поглибленню теоретичних положень та розробленню науково-методичних і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення державного регулювання розвитку концесійних відносин в Україні для створення передумов забезпечення їх дієвості в сучасних умовах.

Узагальнено наукові підходи до розкриття економічної сутності концесії; висвітлено науково-практичні засади реалізації механізму концесії в системі державного регулювання національної економіки. Поглиблено наукове обґрунтування середовище регулювання процесів концесії в національній економіці.

З метою виявлення можливостей активізації застосування концесії в національній економіці визначено галузеву специфіку здійснення концесійної діяльності в Україні, розкрито її переваги та можливі ризикові аспекти застосування. Враховуючи узагальнення накопиченого світового досвіду регулювання концесії та правові аспекти регулювання концесійної діяльності в національній економіці, висвітлено напрями можливої їх імплементації у сферу

регулювання для забезпечення ефективності використання наявних у країні об'єктів державної та комунальної власності.

Запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення регулювання впровадження концесії з позицій національних інтересів. Конкретизовано пропозиції щодо формування моделі оцінювання її доцільності з позицій державного партнера та запровадження економічних стимулів регулювання концесійних відносин у національному господарстві.

Ключові слова: державне регулювання, інструменти регулювання, концесія, концесійна діяльність, національна економіка, партнерські відносини, об'єкт концесії, об'єкти державної та комунальної власності, практичний механізм концесії, середовище регулювання концесії.

АННОТАЦИЯ

Сероклин Л. В. Государственное регулирование концессии в национальной экономике. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Классический частный университет, Запорожье, 2021.

Диссертация посвящена углублению теоретических положений и разработке научно-методических и практических рекомендаций, направленных на совершенствование государственного регулирования развития концессионных отношений в Украине для создания предпосылок обеспечения их действенности в современных условиях развития.

Обобщены научные подходы к раскрытию экономической сущности концессии; освещены научно-практические основы реализации механизма концессии в системе государственного регулирования национальной экономики.

С целью активизации использования концессии определена отраслевая специфика осуществления концессионной деятельности в Украине, раскрыты ее преимущества и возможные риски. Предложен комплекс практических рекомендаций по совершенствованию регулирования внедрения концессии с позиций национальных интересов. Конкретизированы предложения по формированию модели оценки ее целесообразности с точки зрения государственного партнера и внедрению экономических стимулов регулирования концессионных отношений в национальном хозяйстве.

Ключевые слова: государственное регулирование, инструменты регулирования, концессия, концессионная деятельность, национальная экономика, объект концессии, объекты государственной и коммунальной собственности, партнерские отношения, практический механизм концессии, среда регулирования концессии.

ABSTRACT

Seroklyn L. V. State regulation of concessions in the national economy. – Qualification scientific work as the manuscript.

Dissertation for scientific degree of Candidate of Economic Science, specialty 08.00.03 – economics and management of the national economy. – Classic Private University, Zaporizhzhia, 2021.

The dissertation is devoted to deepening of theoretical positions and development of scientific-methodical and practical recommendations directed on improvement of the state regulation of development of concession relations in Ukraine for creation of preconditions of maintenance of their efficiency in modern conditions of development. The author generalizes scientific approaches to the disclosure of the economic essence of the concession; scientific and practical principles of realization of the concession mechanism in the system of state regulation of the national economy are covered.

The scientific substantiation of the environment of regulation of concession processes in the national economy is deepened. It is confirmed that in the current conditions prevailing in the national economy there is an urgent need to form new approaches to establishing partnerships between public and private sectors of the economy, as well as state regulation of such partnerships. The content of the practical mechanism of the concession from the standpoint of its investment nature, which is realized through the performance of the concession of the main functions in economic development (organizational and administrative, integration, protection and reproduction).

The peculiarities of the formation of the environment of regulation of concession relations in the system of state regulation of the national economy, which is focused on creating favorable conditions for investing in the creation and operation of concession facilities, which is focused on creating favorable conditions for investing in the creation and operation of concession facilities for both Ukrainian and foreign participants, ensuring coordinated interaction between partners on the managerial impact on concession facilities. In order to identify opportunities to intensify the use of concessions in the national economy, the sectoral specifics of concession activities in Ukraine are identified, its advantages and possible risk aspects of application are revealed.

Taking into account the generalization of the accumulated world experience of concession regulation and legal aspects of concession regulation in the national economy, the directions of their possible implementation in the field of regulation to ensure efficient use of state and communal property in the country are highlighted. It was found that concessions are not widespread in national practice and account for only 18% of the total number of existing PPP agreements. Since 2000, 8 concession agreements for state property and 136 agreements on granting communal property for concession have been registered in Ukraine. It is established that the choice of the object of concession depends on the possibility of obtaining exclusive rights to provide relevant services, which are mostly realized in a monopoly environment, which requires regulatory measures aimed at protecting national interests.

In the course of the analysis of the existing legislative support of concession activity a number of positive aspects that form the basis of its intensification in Ukraine are revealed, and also additional directions of direction of regulatory influence are defined and systematized. It is substantiated that concession agreements overcome the main contradiction inherent in other forms of public-private partnership: the use of preferential ownership rights occurs while the state assigns ownership rights to the relevant concession objects, which are usually strategic for economic development. A set of practical recommendations for improving the regulation of concession implementation from the standpoint of national interests is proposed. The proposals for the formation of a model for assessing its feasibility from the standpoint of a state partner and the introduction of economic incentives to regulate concession relations in the national economy are specified.

The paper proposes a model for assessing the feasibility of the concession from the standpoint of the state partner, which provides for improving the quality of service provision and efficiency of development planning through the implementation of multivariate calculations; taking into account endogenous and exogenous factors in relation to the impact on the achievement of concession objectives. To strengthen the validity of government decisions to support or restrain the concession in the dissertation, it is proposed to develop appropriate methodological tools depending on the expected results for economic development based on the calculation of a generalized indicator of «expediency of the concession».

Key words: concession, concession activity, environment of concession regulation, national economy, object of concession, objects of state and communal property, partnership, practical mechanism of concession, regulatory instruments, state regulation.

СЕРОКЛИН ЛЮДМИЛА ВЯЧЕСЛАВІВНА

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНЦЕСІЇ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 20.10.2021.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times.

Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. № 61-2021/22АБЕ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008